

יוסף יחזקאל

אין מלבדי בשדה

הלאה מעבר לקצה הערוגה
שני צבאים פונים לרעת בירק
הנותר אחרי קציר האפונה
אין איש מלבדי בשדה,
יום ששי אחרי הצהריים
ממקלט שבטקטור הזמרת
מספרת על אהבתה לעברית.
ברקים מחברים ענן
לאפק, פוצעים את קול הזמרת.

מקדש תמרור

ילדה שהמתינה לאוטובוס הקימה מקדש תמרור
באדמת הגן לתחנה:
מעגל חלוקים מקיף תמרור משלש שנקרע מעמודו.
אל הציור השחוק הפונה דרומה נשען בקבוק שמן ריק,
מעברו השני גליל ירק גדלו ככף יד,
מעליו מעגל עלי הדרוף,
מתחת לו כפפת פתנה, חמה משמנים,
וזו מקפת פרחי לנטנה.
האם פעת העונה למקדשי תמרור?
אל שמי מערב של בקר עולים עוד ענני הבטחה;
אולי ירדו ממטרים, לא מלים שלי, של בית-דגון.
אני מוכן בששים דפים, בצבעי לבן וכחל ומעט אפור
לסמן גוגי ימים מעתה עד לפסח
אכל תמורות אביב בילדות לא אוכל לנבא.

חכו לימים אחרים

מיק מדגיר ביצי יען,
רוחצן, מסמן בתאריכים,
לפעמים מרמה את בנות היענה,
מגניב אליהן ביצים ביום הבקיעה.

הזהירו ממיקים המוכרים לכם תקוות לא לכם
ההרות ללדת שלום של מלחמה

בנחל בו גדרת היענים של מיק
כבר זמתי מה שיזמתי, אם שמורת טבע
אם גן לאמי, בקשתי שיהיו שכנים
במקום מסתננים, אורות בלילה,
באמת לא חלמתי על יענים, אף הם לא זרים לנוף.

הוא נסע לבקר את אלמנת אברהם,
לראשונה ראיתי רף בפני הציד.

חכו לימים אחרים. צאו אל שדות של פטה מוגנה
לראות שיט על פני גלי החום, להקת יענים בדהרה
כבבואת תמרים ברוח.

מס' 5, שם הוא למד, שתי כיתות מתחתי, וגם מאכסדרת היכל התזמורת הסימפונית,
שם נקרה לפני עיני, בהפסקות.

זמן-מה קודם-לכן, אחד מחסידיו הנלהבים בעתיד, הראה לי דבר-מה מפירסומיו
הראשונים של מאייקובסקי. אז, איש זה, לא רק שלא הבין את אלילו העתידי, אלא
את פירסום הבוסר הזה הראה לי מתוך צחוק ומורת-רוח על דבר-שטות חסר-
כישרון, שפורסם במוזד. ואילו בעיני השירים דווקא מצאו חן באופן בלתי-רגיל. היו
אלה נסינותיו המבריקים הראשונים, שכונסו אחר-כך בקובץ 'פשוט, כמו נהימה',
עכשיו, בבית-הקפה, מחברם מצא חן בעיני לא פחות. מולי ישב צעיר יפה, בעל
ארשת-פנים קודרת, עם קול באס של כומר ואגרוף של מתאגרף, שופע שנינות
משגעת, משהו שבין גיבור מימי של אלכסנדר גרין, לבין לוחם-שוורים ספרדי.
מייד אפשר היה לנחש, שאם הוא גם יפה, גם שנון, גם מוכשר, ואולי גם ארכי-
מוכשר — אין זה הדבר החשוב ביותר אצלו, החשוב — עוצמה פנימית של ברזל,
איזה-שהם צווים פנימיים, איזה עיקרים של גודל-רוח, חוש אחריות, שעל-פיו לא
הירשה לעצמו להיות אחר: פחות יפה, פחות שנון, פחות מוכשר.

החלטיותו, רעמתו הפרועה, שהיה מוסיף ופורע בכל אצבעותיו, העלו בדעתי מיד
את דמות-דיוקנו המקובצת של איש-המחתרת, הטרוויסט הצעיר של דוסטויבסקי,
מתוך דמויותיו הקטנות, הפרובינציאליות.

הפרובינציה, לא תמיד פיגרה אחר הבירה, לרעתה. לפעמים, כאשר מתמוטטים
המרכזים הראשיים, ניצלות פינות נידחות בזכות פעולתו הבורכה של היושן הנאחז
בהן. כך, אל ממלכת הטאנגו וזירות-ההחלקה, הוציא מאייקובסקי ממעבה היער
הקווקאזי הנידח והשוקט על שמריו שבו נולד, את ההכרה, כי ההשכלה ברוסיה
יכולה לבוא רק בדרך של מהפכה.

אל תכונותיו החיצוניות הטבעיות, הוסיף האיש הצעיר באופן מפליא אי-סדר
אמנותי שהטיל על עצמו, יחד עם מגושמות ורשלנות גופנית ורוחנית, והתנהגות
מרדנית-בוהמית, שכה היטיב להתגדר ולשחק בה בטעם.

אהבתי מאוד את הליריקה המוקדמת של מאייקובסקי. על רקע המוקיונות של אז,
רצינותה הכבדה, האיומה, המתלוננת, היתה כה בלתי-רגילה. היתה זו שירה מעוצבת
מעשה-אמן, גאותנית, דמונית, ויחד עם זה — היתה כה השלמה לאי-שיעור,
הכנועה, כמעט קריאה לעזרה.

הזמן! אף שאתה ציר-מרחן של דמויות-אל, פסח,

את פרחופי ציר, על מדף-הכיעור של המאה!

בדרך אני, כעין יחידה

של איש, בין העורים, פפח.

והזמן נשמע לו ועשה את שביקש. פרצופו מצוייר על מדף המאה. אך בכמה תכונות
צריך היה להיות נכון, כדי לראות ולנבא זאת!

או שהוא אומר:

האם תבינו, מדוע אני, כה שלו,

לועג לסערה,

נושא נפשי על פני צלחת —

סעודה לשנים הבאות...

אי-אפשר להימנע ממקבילות דתיות. "הלא דומם כל יצור אנוש ועמד בחיל ורעדה
וכל שעל פני האדמה לא ינוע. מלך המלכים ואדון האדונים בא להתייסר ולתת עצמו
מאכל למאמיניו."

בהבדל מן הקלסיקאים, שתוכן ההימנונים והתפילות היה חשוב להם, כמו אצל
פושקין ב'האבות הנוזרים', בעיבודו לאפרם סירין, ואלכסיי טולסטוי שעיבד לשירים
את תפילות-האשכבה של דמאסקין, הרי בלוק, מאייקובסקי וייסנין, החשיבו קטעי
תפילות ושירים כנסייתיים כפשוטם, כפיסות מציאות, יחד עם הרחוב, הבית
והמילים הרגילות של לשון-הדיבור היום-יומית.

רבדים אלה של היצירה העתיקה, הוסיפו לפואמות של מאייקובסקי נופך פארודי. יש
אצלו הרבה איזכורים לטקסטים קאנוניים, גלויים או סמויים. הם הובילו אל גדולה,
דרשו ידיים חזקות וחינכו את המשורר לתעוזה.

טוב מאוד שמאייקובסקי וייסנין לא עקפו את מה שידעו מן הילדות, שהרימו
שכבות-הרגל אלה, השתמשו ביופי הכלול בהם ולא השאירו אותם במחבואם, כאבן
שאין לה הופכין.

(הסוף בגיליון הבא)

יפה צינס

צופה

חרישי שיח ורדים

ראשים-וראשיהם זה בזה

משויקים

אור עליהם נוגה

שעה

רפה ומסכנת

קוץ של זה בא בכותרתו של זו

עמדה וחמלה עולה בה

כשרשים עולה

מתוך האדמה

על ברקיה

לשורציה אחות אמא

זה עצב עולה ממנה

מרחיק ומקרב יפה

שמוט על גו שמיט

ידיה פרושות קדימה

שרוטות עור

זו באוב הרגזתי מבור

עתה בצללים ארכים

ועב אד אין קץ

תקף על פני

תשוב מטה

נפשה בערפלים

זה בור

שוב וישקוע